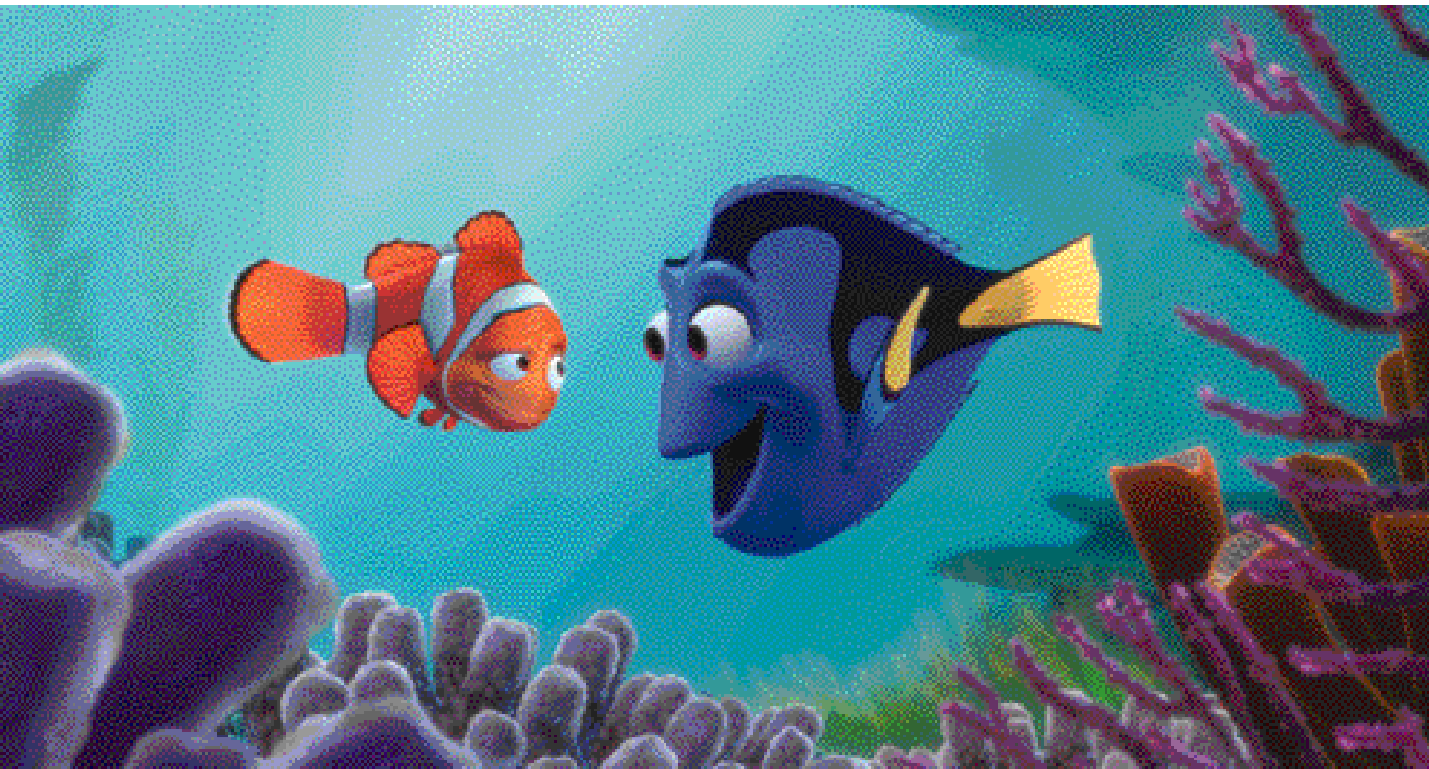

Hitta Nemo

Hitta Nemo är en animerad film för såväl stora som små om en clownfisk som separeras från sin pappa. En klassisk berättelse om att växa upp, ta ansvar och om modet att våga släppa taget.

Rekommenderad från åk 1

EN FILMHANDLEDNING AV
MIKAEL KOWALSKI

Handling

Två clownfiskar inspekterar sitt nya hem i ett korallrev. De skall precis bli föräldrar till 400 nya clownfiskar. Allt är fint och lyckligt tills en rovfisk kommer och attackerar dem. Mamman och alla utom ett litet ägg dör. Det lilla ägget får namnet Nemo. Berättelsen hoppar fram i tiden. Nemo har blivit ett barn och skall till skolan för första gången. Pappan Marvin är väldigt rädd för vad som kan hända Nemo i det stora havet och ser helst att Nemo inte går i skolan. De simmar iväg till Nemos första skoldag där han får simma med herr Rocka och sina klasskompisar till Branten, vid revets slut. Nemo och tre av

hans kompisar smiter från lektionen och får se en båt. Marvin som följt efter Nemo, börjar gräla vilket leder till att Nemo simmar ut på öppet hav för att vidröra båten som protest mot pappan. Nemo blir tillfångatagen av en dykare som tar med Nemo på båten och de åker iväg. Marvin försöker att hinna ifatt båten men hinner inte. Då han ber om hjälp stöter han på den blå fisken Doris (en Regal Blue Tang) som erbjuder sig att hjälpa honom hitta båten. Doris har dåligt närminne och glömmer ibland bort vad de letar efter. På sin jakt efter båten träffar de hajen Bruce som tar med dem på ett "party". På partyt möter

de två andra hajar som bor i ett gammalt minfält. De blir delaktiga i ett möte för goda hajar som inte äter fisk, likt ett möte för anonyma alkoholister. Marvin upptäcker en dykarmask som dykarna tappat. I ett bråk om masken mellan Doris och Marvin, börjar Doris blöda vilket får Bruce hungrig på fisk. En jakt följer som avslutas med att alla minorna sprängs.

Vi förflyttas till ett akvarium på en tandläkarmottagning i Sydney. Nemo möter sina nya vänner, tuffingen Gill, som också kommer från havet, sjöstjärnan Stella, den eldige blåsfisken Blås, Bubbel som är galen i bubblor, Gurgel, den franska räkan Jacques och Rut (& Ann - Ruts inbillade tvillingsyster). Nemo får även reda på att han skall ges bort till den hemska "fiskdö-daren" Darla.

Marvin och Doris som överlevt minexplosionerna tappar ner masken i havsdjupet och följer efter ner i kompakt mörker. Väl där ser de ett ljus som det visar sig tillhöra en djuphavsmarulk (latin: melanocetus johnsoni). Den jagar Marvin samtidigt som Doris läser på dykarmasken var Nemo finns, han finns i Sydney hos en P. Sherman. Med rena turen undkommer de djuphavsmarulken.

Tillbaka i akvariet presenteras Nemo för de andra fiskarna. Han får smeknamnet Hajmat. Gill presenterar sedan en plan på hur de alla skall ta sig ut från akvariet ner i havet och hur Nemo skall hjälpa dem genomföra planen.

Marvin börjar bli trött på Doris och vill skiljas från henne. De får dock hjälp av ett fiskstim som förklarar för dem hur de tar sig till Sydney. De lyssnar dock inte på instruktionerna vilket leder dem in i ett manetfält. Marvin lyckas nästan ta sig igenom trots stora svårigheter men måste återvända till manetfältet för att rädda Doris. De lyckas båda ta sig ut men har blivit svårt brända av maneterna.

I akvariet sätter de igång planen som skall få ut fiskarna ur akvariet. Nemo skall göra så att hela akvariet blir smutsigt men misslyckas och är på kuppen nära att krossas av rengöringsflåkten. Under tiden hamnar Marvin och Doris med en massa surfande hippiesköldpaddor på Östra Australiensiska Strömmen (ÖAS). Marvin blir en hjälte bland sköldpaddorna för att ha klarat maneterna. Han berättar om Nemo och berättelsen sprids över hela oceanen. Pelikanen Nigel, som är kompis med akvariefiskarna, berättar för Nemo att hans pappa försöker finna honom. Nemo beslutar sig då för att på egen hand sätta Gills plan i verket och denna gång lyckas han. Effekten av Gills plan blir att hela akvariet blir smutsigt. Efter att ha hoppat av ÖAS hamnar Doris och Marvin i magen på en val. I valen är Marvin redo att ge upp hoppet men det visar sig att Doris pratar val och som effekt av detta blir de utsprutade i Sydneys hamn. I akvariet visar det sig att planen misslyckades och att Nemo blir fångad i en plastpåse för att ges till Darla. I hamnen försöker Doris och Marvin att finna båten som tog Nemo men blir istället uppslukade av en pelikan. Pelikanen Nigel får syn på dem och den andra pelikanen som nästan åt upp dem. Han lyckas rädda dem från både pelikanen och fiskmåsar till tandläkarkliniken där Nemo finns. När de väl anländer till kliniken låtsas Nemo att han är död och är därför på väg att slängas i soporna. Nigel, Doris och Marvin förhindrar detta. Gill hjälper sedan Nemo att fly genom spottkoppen på mottagningen. Nemo blir nedspolad i avloppssystemet och kommer ned i havet. Marvin tror dock att Nemo är död och tror inte att det finns något hopp kvar. Marvin bestämmer sig för att lämna Doris som dock inte vill bli lämnad ensam. Nemo möter Doris

och de försöker finna Marvin. De finner Marvin men Doris hamnar i ett fisknät med ett stort antal havsborrar. Genom en teknik Nemo lärt sig i akvariet får han alla fiskarna att simma tillsammans nedåt. Linan till nätet håller inte och fiskarna och Doris blir fria. Nemo skadas men de lyckas ändå återvända.

Tillbaka i revet har saker förändrats. Marvin vill att Nemo skall till skolan och är inte längre rädd för vad Nemo gör. Doris har också följt med, likaså en liten sköldpadda som utbytesstudent. I akvariet lyckas fiskarna ta sig ut i vattnet i plastpåsar fyllda med vatten.

Dramaturgi, karaktärsanalys och eget skapande

Dramaturgi och karaktärsanalys kan vara svårt och abstrakt inte minst för mindre barn. Här följer en övning som hjälper er på traven att analysera filmens berättelsestruktur, dramaturgi och samtidigt kunna göra en karaktärsanalys. Denna övning fungerar lika bra på andra filmer och såväl för yngre som äldre barn.

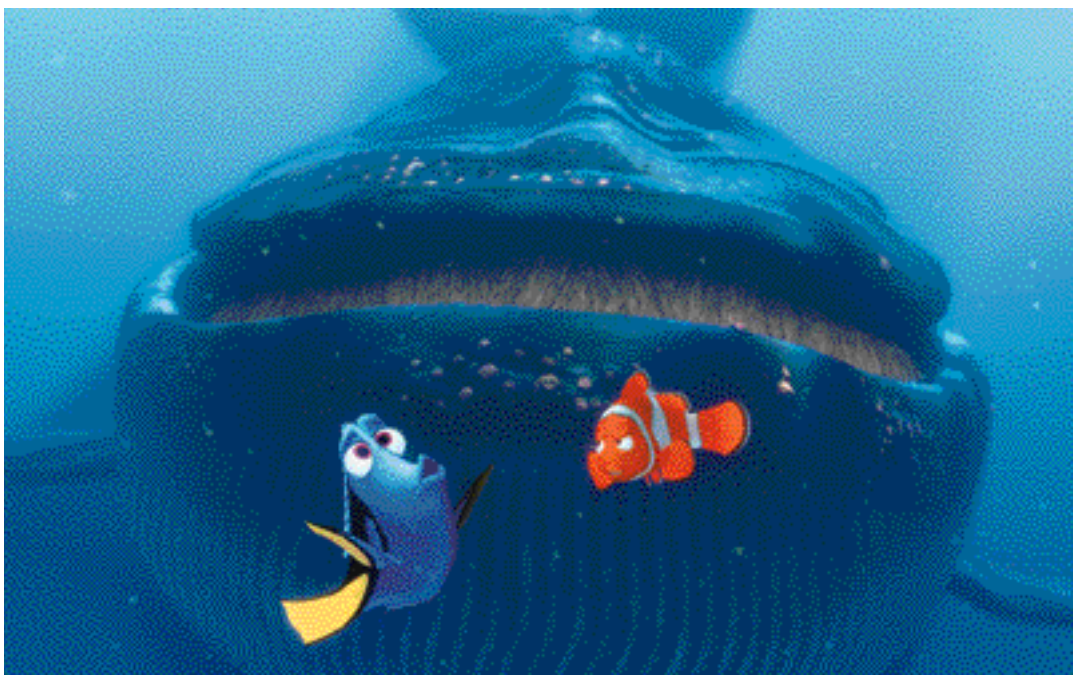
- Be alla eleverna i klassen att rita/teckna en bild ur filmen. Be dem att beskriva vilken scen de har illustrerat och varför. Gör sedan en tidslinje med de bilder eleverna har gjort. Ta fram bilderna och diskutera med eleverna var bilderna hör hemma, i början, mitten eller i slutet. Diskutera allt eftersom ni bygger upp tidslinjen varför scenerna kommer i den ordning de kommer. Skulle de kunna komma tidigare eller senare? Varför – varför inte? Vad är det som gör att sekvenserna i filmen kommer där de gör? Beror de på dramaturgin eller karaktärsutvecklingen, eller hör dessa båda samman?

När ni har en lång tidslinje över hela filmen kan ni börja analysera filmens konflikter, dramaturgi, akter och karaktärer.

1. Börja med karaktärerna. Vilka karaktärer finns i filmen? Vilken funktion har de dvs. varför finns de med i berättelsen? Vem är berättelsens huvudkaraktär? Nemo eller Marvin? Är de båda huvudkaraktärer? Vilka mål har karaktärerna i filmen? Vem hjälper dem att uppfylla dessa mål? Vilka hjälpare finns och på vilket sätt hjälper de? Hajarna, Doris, Akvariefiskarna, Pelikanen Nigel, sköldpaddorna - vilka funktioner har de? Fundera också på vilka motkrafter som finns – kan de vara de samma som hjälparna? Hur motverkar dessa, att våra huvudkaraktärer uppnår sina mål? Vilka problem, hinder och konflikter möter huvudkaraktärerna på vägen mot filmens slut?

2. Filmens konflikter. Har ni redan definierat karaktärerna är ni redan inne på analysen av filmens konflikt. Vilka konflikter finns? Är de alla lika viktiga? Finns det en huvudkonflikt? Kan ni med en sats, ordspråk sammanfatta vad filmen vill säga? Kan ni utifrån detta ordspråk fundera på vilken konflikt i filmen som tydligast belyser filmens premiss? Vad är det som motiverar karaktärerna att agera som de gör? Finns det scener som är speciellt viktiga för filmens konflikt? Diskutera dessa utifrån den tidslinje och de teckningar ni har. Vilka scener är det som kommer upp? Var och när sker de? Scener som kan vara intressanta att diskutera i Hitta Nemo: Mamman dör, Nemo blir tillfångatagen, Hajarna, Manetstimmet, Första dagen i akvariet, Darla kommer för att hämta Nemo, räddningsaktionen i Sydney och slutet när de kommit hem.

3. Har ni filmens konflikter och karaktärer kommer det att gå som en dans att analysera filmens dramaturgi. Hur är filmen uppbyggd dramaturgiskt? Ta tidslinjen till hjälp – finns det ett

anslag, presentation av karaktärer, fördjupning av konflikten, upptrappning/gestaltning av konflikten, lösning av konflikten samt en avtoning? Vilka scener på tidslinjen passar vart i filmens dramaturgi? Diskutera viktiga scener med eleverna – var och när kommer de? Vilka funktioner har de?

4. När ni har punkterna ovan så lär det vara enkelt att analysera filmens akter – början, mitt och slut. Dela in tidslinjen i fjärdedelar utefter antal illustrationer. Stämmer uppdelningen med filmens struktur, eller har vissa delar fått mer illustrationer än andra? Diskutera hur eleverna uppfattar filmens början (första fjärdedelen) Mitt (mellan andra och tredje fjärdedelen) samt slut (sista fjärdedelen). Tidsmässigt i filmen kommer aktbytena/ vändpunkterna efter en fjärdedel då Nemo kommer till akvariet, i mitten där Gills plan misslyckas och med en fjärdedel kvar då Nemo hamnar i plastpåsen. Varför är dessa sekvenser viktiga? Är de några som valt att illustrera dessa sekvenser? Var hamnade de på er tidslinje? Eller har klassen valt att genom sina illustrationer lägga fokus på andra delar av filmens handling än den rent dramaturgiska?

Använd er sedan av dessa analyser för fortsatta diskussioner kring innehållet och filmen stil och form.

Olika skolor – hur man lär sig saker

Hitta Nemo visar upp flera exempel på sätt att införskaffa kunskap, man skulle kunna prata om olika sorters pedagogik, olika sorters skolor. Dessa representeras av Pappan, Herr Rocka och Gill.

Pappan Marvin vill inte att Nemo skall gå i skolan. Detta kan tyckas vara en väldigt konstig hållning av en förälder men inte om man reflekterar över pappans erfarenheter. Han är rädd för skolan eftersom han är rädd om Nemo. Han tror att så fort han tappar överblicken och kontrollen över Nemo kommer något hemskt att hända. För Marvin går säkerheten för sin son, före skolplikt, social gemenskap och att lära sig genom sina misstag. Han tycker att de kunskaper som sonen får av honom räcker

för att sonen skall klara sig i deras familj i sin närmiljö. Det enda som han vill att Nemo skall komma ihåg om havet är att det är farligt. Pappans synsätt ingjuter rädsla hos Nemo som trots allt är ett barn som likt alla barn törstar efter kunskap och att få upptäcka själv. Pappans synsätt på kunskap skulle kunna liknas vid de slutna samhällen där man lär sig att tycka likadant och att lyssna på främst manliga auktoriteter.

Faderns syn på undervisning kontrasteras mot Herr Rocka. Herr Rocka är skollärare och vetenskapsman, han lär ut genom upprepning och elevernas egna iakttagelser. Hans pedagogik går ut på lust till lärande och hans metodik är sång. Man lär sig utifrån de man möter vilket syns bland annat då de träffar på stromalatic cyanobakterien vid revets slut.

Även herr Rockas pedagogik har svagheter såsom alla skolor. Har man stora klasser som Herr Rocka kan man aldrig lära ut och ha lika mycket koll på alla elever. Nemo och hans tre vänner bestämmer sig för att utforska på egen hand utan hjälp av läraren. De vill själva lära sig men problemet är att de inte alltid har kunskaparna. Deras referensram är besserwisern Sandy Plankton som kan saker men inte tillräckligt bra, vilket skapar problem då de inte inser att en båt kan vara en fara för fiskar. I kontrast till Nemos pappa finns ytterligare ett problem. Nemos pappa känner Nemo bättre än läraren och när de kommer till diskussioner om Nemo och som inte är vetenskapliga så kommer Herr Rocka tillkorta. Skolan kan inte lära ut allt och Herr Rocka lär ut enligt läroplanen men inte annan livskunskap – den får man skaffa sig på egen hand.

Gill representerar en tredje typ av undervisning. Nemo måste själv uppleva och göra saker, man skall lära sig av sina misstag. När Nemo fastnar tvingar Gill honom att själv ta sig loss, viket kan ses som en kontrast till en liknande scen med Marvin i början av filmen. För att bli en del av gemenskapen i akvariet måste Nemo pröva sitt mod genom att simma genom bubblorna. En enkel övning men som kräver mod, ett test för att se om Nemo är modig nog att utföra Gills flyktplan. Nemo finner hos Gill en mentor som lär honom att tro på sig själv. Även denna skola har sina brister för visst kan man lära sig

mycket genom att uppleva saker själv men inte allt. Det är ju en del av lärandet att man inte alltid vet vad man skall ha det till men ibland kan det vara ovärderligt. Nemos lärdom om att tynga ner ett nät hjälper inte honom i akvariet men blir ovärderligt för Doris på det öppna havet.

- Diskutera hur man lär sig saker i och av filmen? Vem är det som lär sig och hur? Vilken kunskap är viktig att ha – i skolan, i livet, är det samma kunskap? Vad vill vi lära oss och vad får vi lära oss och vem bestämmer det?

För djur är det en viktig egenskap att känna igen fara. Marvin är rädd för allt och ser faror överallt i kontrast mot Doris som oftast inte känner igen fara. De har olika livssyn. Hos Marvin är vattnet (i valen) halvtomt och hos Doris halvfyllt. Det handlar i grund och botten om tillit till andra. Marvin har lovat sin son att inget skall hända honom vilket Doris tycker är dumt för då skulle ju inget hända honom, det skulle ju inte vara något kul för Nemo. Marvins lärdom av händelserna i filmen är faktiskt att lita på andra och inte minst på sin son och på så sätt sig själv.

- Diskutera vilka man litar på, vilka är ens förebilder? Varför, på vilka grunder väljer man sina förebilder? Vad är en bra förebild i filmen? I verkliga livet?

En ny papparoll

Hitta Nemo är ännu en av många framgångsrika animerade filmer där män tar hand om barn. Amerikansk animerad film – inte minst Disney – har kritiserats för att de alltför mycket cementerar könsroller och heterosexuella normer. Nuförtiden kommer allt fler populära filmer med män som vårdnadstagare – filmer som *Ice Age*, *Monsters Inc* och *Björnbröder*. Filmer byggs på den verklighet vi lever i och de frågor som berör oss här och nu. Även om man tycker att animerade filmer borde visa upp fler annorlunda förebilder återstår problemet med hur verklighetsfrånskild kan man vara utan att tappa publik? I filmerna ovan och *Hitta Nemo* är anledningen till att männen tar hand om barnet att mamman saknas. Man kan fråga sig hur familjesituationen skulle sett ut om mammorna hade funnits kvar – vilka roller hade man tagit på sig? De viktiga karaktärerna i filmen är män. Visst finns Doris och två kvinnliga fiskar i akvariet samt Darla men de är väldigt mycket i bakgrunden i jämförelse med männen i berättelsen.

- Diskutera vilka bilder av kvinnor och män som filmen visar upp? Vilka roller fyller de i filmen? Hur stämmer de överens med verkligheten?
- Fundera på vilka som är aktiva, passiva? Vilken karaktär skulle du vilja vara och varför? Varför är de så få som kan tänka sig kvinnliga karaktärer? Är de positiva karaktärer?
- Hur vill man att ens föräldrar skall vara? Är pappan en bra förebild? Vad finns det för föräldraförebilder i filmen?

För vuxet för småbarn?

Hitta Nemo har fått mycket kritik för att den är för vuxen för små barn, utgångspunkten är att tecknat är för småbarn. Man kan dock fråga sig om kritiken är befogad. Filmerna har fått kri-

tik för att Hajarna har ett anonyma alkoholister möte, att mamman dör samt att många skämt är riktade till vuxna. Då de yngre barnen inte vet vad anonyma alkoholister är, var ligger problemet? Problemet är snarare synen på barn som även pappan har i filmen. Att man skall skydda genom förbud och att någon annan skall bestämma vad som är rätt för en. Dagens animerade filmer är gjorda för en medietränad publik och är kommersiella produkter. Detta innebär att filmerna är gjorda för att ses flera gånger av en så bred publik som möjligt. Detta har givetvis sina nackdelar. Detta synsätt gör att de flesta Hollywoodfilmer görs för en allt bredare mittfåra, vilket får konsekvenser för dem som inte passar in. Därför görs det idag allt färre filmer för små barn och Hollywood har i stort sätt lagt ned produktionen av film för vuxna.

- I diskussioner om förbud pratar man ofta om att man själv klarar av saker men att andra inte klarar det. Tycker eleverna att filmen är för vuxen eller för barnlig? Vilka sekvenser är då opassande och varför?

Filmens Stil – färg, musik, bild

Filmskaparna bakom *Hitta Nemo* har arbetat väldigt metodiskt med filmens berättarkomponenter för att skildra sin berättelse. Speciellt fokus har de lagt på användandet av färger, ljussättning, minspel samt bildutsnitt.

Naturen använder färg för att symbolisera fara. Även filmskaparna använder sig av färger för att skapa känslor. Färgsymboliken kombinerar de sedan med ljussättningen. Detta märks tydligast i hur vattnet ser ut. Normalt i en animerad film i vatten är vattnet bara ljusblått, i *Hitta Nemo* är det i olika färger och nyanser och man har även skapat djup i vattnet genom användandet av små organismer som flyter omkring och gör vattnet grumligt. Som illustration till hur genomarbetat vattnet är i filmen kan man tänka på att Doris är en blå fisk och ändå alltid syns bra, trots att vattnet runtomkring också är nyanser av blått.

Filmskaparnas idé var att färgskalan skulle utvecklas med dramaturgin i filmen. I början av filmen är vattnet klart och blå turkost, som blir mörkare då Marvin letar efter Nemo och helt svart med Djuphavsmarulkan. Därefter vänder färgskalan till att bli blå med sköldpaddorna och mer turkos då de kommer till Sydney.

- Använd gärna bilderna som eleverna gjort för att diskutera de sekvenser de illustrerat. Diskutera vilka färger man använder för bakgrunderna och för fiskarna. Har man ljussatt hela bakgrunden eller bara delar eller rentutav bara karaktärerna.
- För att göra det lättare för oss som åskådare har man även mycket tydlig musik i filmen. Fundera på vilken musik man använder för att illustrera känslor. Fundera gärna på hur de arbetar med det i samband med ljussättningen – vilken typ av musik spelas i de mörka sekvenserna och vilken i de ljusare? Är det samma musik eller har man valt att ljudlägga på olika sätt?

Filmskaparna har medvetet använt sig av tekniker som är typiska vanlig spelfilm. Man har även många filmhistoriska referenser, små hyllningar till Stanley Kubrick, Alfred Hitchcock, Heistfilmer m.m.

- Diskutera vilka känslor man skapar i de olika sekvenserna genom att t.ex. använda sig av närbilder. I filmen är kameran ofta rätt nära för att vi som åskådare skall se karaktärernas minspel. Fundera på hur det påverkar vår uppfattning av karaktärerna, realismen och handlingen? Filmarna var tvungna att ändra på fiskarnas utseende för att vi i publiken skulle kunna läsa av deras ansikten. Normalt sett har fiskar ögonen på sidan men i filmen är de framåtriktade. Fiskar har heller inga ögonbryn utan sådana fick man lägga till och man använde sig av hundars ögonbrynsuttryck på de animerade fiskarna.

Filmen utspelar sig i olika havsmiljöer. Arbeta gärna med bilderna för att minnas de olika miljöerna i filmen. Fundera över hur miljöerna och karaktärerna i dem förändras under filmens gång. Vilka färger och vilket ljus använder man för att illustrera miljöerna och karaktärerna. Nemos och pappans uppfattning av omvärlden påverkar hur filmen ser ut. Hur syns detta i de olika miljöerna – kan vi genom färg, ljus och musik se och känna in oss i de olika scenerna i filmen?

Fiskar och havsdjur

Filmen är ingen naturdokumentär och därför inte helt verklighetstrogen. Trots detta är den en mycket passande film om man vill lära sig om havet. För havet är enormt och även om vi sällan ser vad som pågår i djupen påverkar det som händer där oss alla. Havet påverkar vädret och vädret påverkar vårt klimat, vår föda och hur vår omgivning klarar sig. I det ekologiska systemet behövs alla vilket inte minst gäller organismerna i havet. Hitta Nemo utspelar sig i Stilla Havet mellan USA och Australien. Nemo bor på ett korallrev och är en clownfisk (*Amphiprion percula*). På sin väg möter de olika havsdjur, allt från stora valar och hajar, till farliga maneter och djuphavsmarulken ner till de allra minsta som krill och cyanobakterien. Hitta Nemo passar utmärkt som en introduktion till ett arbete om havet. Hur stora är våra hav? Vad finns i haven? Vilka djur möter vi i Hitta Nemo? Vilka av djur hittar vi i svenska farvatten? Använd er gärna av de illustrationer ni gjort för att minnas de olika fiskar som finns. Finns det tillgång till dator i klassrummet eller DVD finns det mycket bra material att arbeta med kring havet. På Disneys hemsida kan man själv klicka och lära sig om en del av alla de djur man kan möta i ett korallrev och få mer information om just korallrev.

Läs vidare

Att berätta med film av Jon Rudberg med hjälp kring dramaturgi. Artikeln finns på www.filmpedagogik.nu
Hitta Nemos hemsida på www.disney.se
Animera mera! Av Erling Erixson utgiven på UR förlag
Om animation Av Adam Marko-Nord och Claes Jurander utgiven av Filmkonst, om svensk animation
Från Zoethrope till Shrek, Specialarbete av Malin Olsson utgivet på www.filmpedagogik.nu
<http://www.vattenkikaren.gu.se> för information om våra hav.
<http://www.ur.se/blaplaneten> Hemsidan till BBC:s serie *Den blå planeten* på svenska, som är enormt faktaspäckad med bilder, övningar, film och ljud om allt ni kan tänkas finna i vatten.

Anteckningar

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Produktionsuppgifter

Manus: Bob Peterson, Andrew Stanton
Regi: Andrew Stanton
Design: Ralph Eggleston
Musik: Thomas Newman
Verkställande producent: John Lasseter

Röster

Marvin – Leif André / Albert Brooks
Nemo – Daniel Andersson / Alexander Gould
Doris – Ulla Skoog / Ellen DeGeneres
Gill – Mikael Persbrandt / Willem Dafoe

Tekniska uppgifter

Längd: 100 min
Ljud: Dolby SRD
Format: 1:1,85
Censur: Från 7 år
Svensk premiär: 14 november 2003

Distribution

Buena Vista Int., Box 5631, 114 86 Stockholm Tel 08-555 44 500, fax: 08-678 81 36